

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การประสบอันตรายและเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานมีผลกระทบวงกว้างต่อคนงาน อาจก่อให้เกิดความเจ็บปวด ทำงานไม่ได้ชั่วคราว สูญเสียอวัยวะ ทูพพลภาพ จนกระทั่งเสียชีวิต นอกจากนี้คนงานที่ประสบอันตรายและเจ็บป่วยยังสูญเสียรายได้ ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล และเสียค่าเสียโอกาสจากการต้องหยุดงานรักษาตัว และก่อให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจอื่นๆ ตามมาไม่ว่าจะเป็นในระดับจุลภาคหรือมหภาค⁽¹⁾

สถิติการประสบอันตรายและเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน มีการรายงานในรูปแบบที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศตามบริบทของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ระบบฐานข้อมูลที่มีอยู่ ประเด็นความสนใจของแต่ละประเทศ สภาพเศรษฐกิจ และการให้นิยามเกี่ยวกับการทำงาน ฯลฯ ทำให้มีการกำหนดรหัสประเภทกิจการหรือสถานประกอบการที่แตกต่างกัน และไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้โดยตรง^(2,3)

ระบบการรายงานข้อมูลเกี่ยวกับการประสบอันตรายและเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน ในประเทศไทยยังมีระบบการรายงานข้อมูลที่จำกัด มีเพียงการรายงานข้อมูลจากกองทุนทดแทนสำนักงานประกันสังคม โดยแสดงอัตราการประสบอันตรายและเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานว่ามีแนวโน้มลดลงแต่อัตราดังกล่าวยังสูงอยู่มากเมื่อเทียบกับต่างประเทศ (พ.ศ. 2550 อัตราการประสบอันตรายและเจ็บป่วยต่อลูกจ้าง 1,000 คนเท่ากับ 24.29)⁽⁴⁾ ในปัจจุบันเมื่อจำแนกข้อมูลตามรายละเอียดมีการรายงานผลเฉพาะ “จำนวน” ของลูกจ้างที่ประสบอันตรายและเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานเท่านั้น ไม่ได้แสดงข้อมูล “อัตราอุบัติการณ์” ที่สะท้อนสภาพของปัญหาจากการทำงานที่ชัดเจนกว่า เนื่องจากตัวส่วนของอัตราอุบัติการณ์นั้นจะสะท้อนถึงจำนวนกลุ่มเสี่ยงของลูกจ้างที่ทำงาน และสามารถนำอัตราดังกล่าวมาเปรียบเทียบ เพื่อจัดเรียงลำดับความสำคัญการประสบอันตรายและเจ็บป่วยจากการทำงานได้

สถิติการประสบอันตรายและเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน เป็นข้อมูลสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงการบริหารจัดการในการดำเนินงานทางอาชีวอนามัย สามารถบอกถึงแนวโน้มของปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีต ปัจจุบันและอนาคตอันใกล้ และข้อมูลดังกล่าวยังเป็นตัวเชื่อมโยงการทำงานของหน่วยงานด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในประเทศไทย⁽⁵⁾ ข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุและโรคจากการทำงานซึ่งใช้เป็นดัชนีชี้วัดสถานการณ์การประสบอันตรายของประเทศในปัจจุบัน ที่จัดเก็บ

รวบรวมโดยสำนักงานกองทุนเงินทดแทน สำนักงานประกันสังคม เป็นข้อมูลที่มีความครบถ้วนในการจัดเก็บเนื่องจากการเอื้ออำนวยของกฎหมาย แต่การประมวลผลและการเผยแพร่ยังต้องมีการปรับให้เหมาะสม ให้มีความเอื้ออำนวยต่อการใช้งานในเชิงวิเคราะห์ เพื่อเป็นข้อมูลใช้สำหรับการป้องกันแก้ไขปัญหาการประสบอันตราย⁽⁶⁾

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นลูกจ้างผู้ประกันตน นายจ้างเจ้าของสถานประกอบการ เจ้าหน้าที่ความปลอดภัย รวมทั้งผู้ให้บริการที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีวอนามัยทั้งภาครัฐและเอกชน ไม่สามารถนำข้อมูลจากสำนักงานกองทุนเงินทดแทน สำนักงานประกันสังคม ในปัจจุบันไปเปรียบเทียบกับข้อมูลภายในของหน่วยงานตนเองและภาพรวมของประเทศได้ การศึกษาลักษณะและสาเหตุของการประสบอันตรายและเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานมีความสำคัญ⁽⁷⁾ การพัฒนาการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล จึงนำไปสู่การวางแผนการให้บริการทางอาชีวอนามัย เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดลูกจ้างผู้ประกันตนประสบอันตรายและเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน ได้ตรงประเด็นมากขึ้น ซึ่งน่าจะส่งผลลดอัตราอุบัติเหตุการประสบอันตรายได้ดียิ่งขึ้น

คำถามของการวิจัย

คำถามหลัก

ในปี 2551 ลำดับของอัตราอุบัติเหตุการประสบอันตรายและลำดับของจำนวนการประสบอันตรายและเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานจากข้อมูลของกองทุนเงินทดแทน สำนักงานประกันสังคมแตกต่างกันหรือไม่

คำถามรอง

อัตราอุบัติเหตุการประสบอันตรายและเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน นำไปสู่การจัดลำดับความสำคัญโดยแยกตาม พื้นที่/จังหวัด กลุ่มอายุ ประเภทกิจการ และขนาดสถานประกอบการได้หรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อพัฒนาการนำข้อมูลรายงานจากกองทุนเงินทดแทนมาวิเคราะห์ และใช้ประโยชน์ในการวางแผนการดำเนินงานป้องกันตามหลักของอาชีวเวชศาสตร์และอาชีวอนามัย เพื่อนำไปสู่การลดอัตราการประสบอันตรายและเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อดำเนินการอัตราอุบัติเหตุการประสบอันตรายและเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน ในปี 2551 จากข้อมูลของสำนักงานกองทุนเงินทดแทน สำนักงานประกันสังคม และเปรียบเทียบลำดับของอัตราอุบัติเหตุและลำดับของจำนวน การประสบอันตรายและเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน
2. ใช้ข้อมูลจากลำดับของจำนวนร่วมกับลำดับของอัตราอุบัติเหตุ การประสบอันตรายและเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน 10 ลำดับแรก มาวิเคราะห์ความสำคัญโดยแยกตาม จังหวัด/พื้นที่ ช่วงอายุ ประเภทกิจการ และขนาดสถานประกอบการได้

ขอบเขตของการวิจัย

ข้อมูลที่นำมาศึกษาเป็นข้อมูลจากการรายงาน จำนวนผู้ประสบอันตรายและเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานทั้งหมดในปี 2551 ของสำนักงานกองทุนเงินทดแทน และจำนวนลูกจ้างที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2537 เมื่อธันวาคม 2551 ของสำนักงานประกันสังคม

ข้อตกลงเบื้องต้น

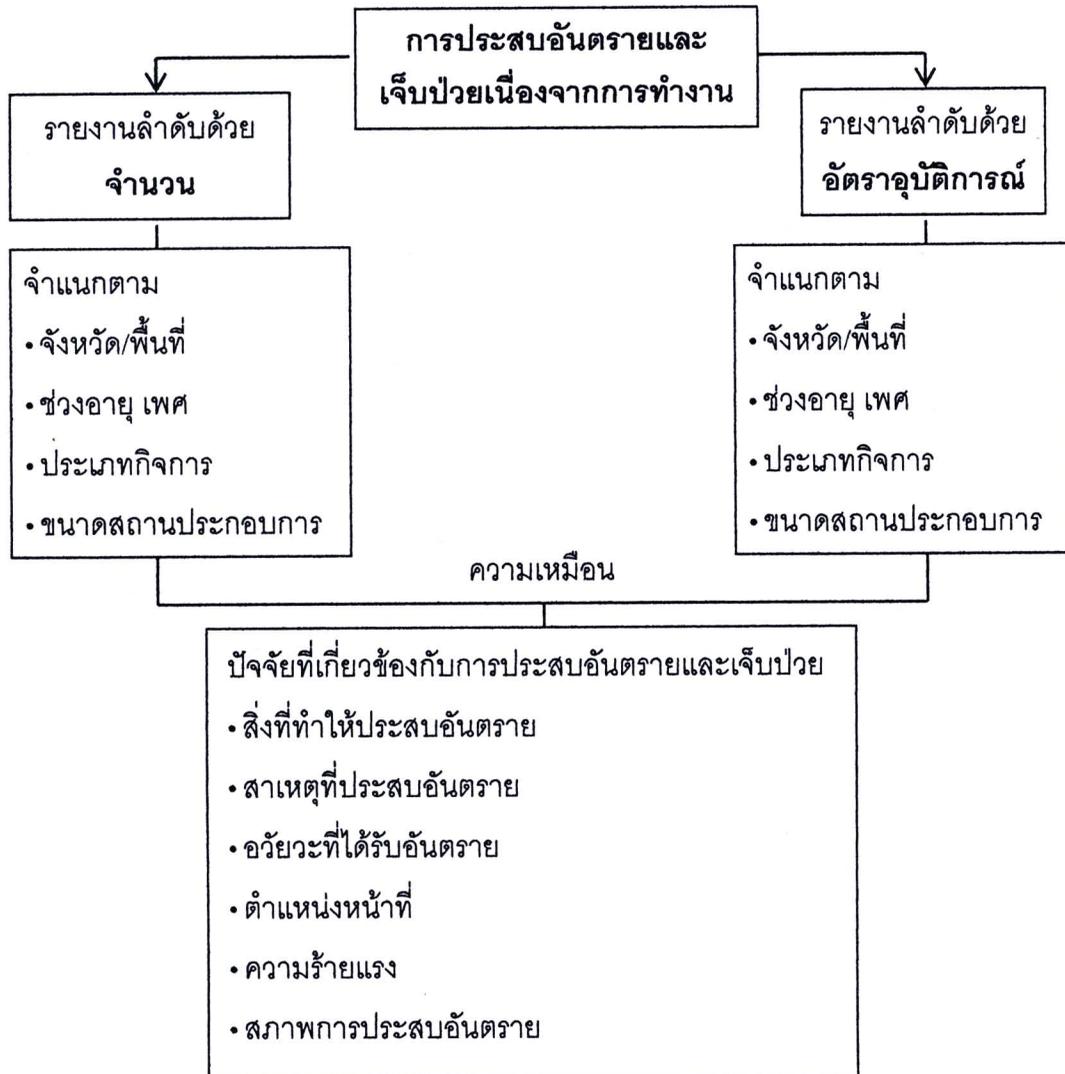
จำนวนลูกจ้างทั้งหมดเป็นจำนวนลูกจ้างที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2537 เมื่อธันวาคม 2551 โดยไม่รวมสถานประกอบการส่วนราชการเมื่อจำแนกตามประเภทกิจการ

ข้อจำกัดของการวิจัย

สถานประกอบการที่มีสาขาอยู่หลายแห่งในพื้นที่ต่างกัน สถิติการประสบอันตรายจะถูกรวบรวมและรายงานโดยสถานประกอบการที่ยื่นจดทะเบียนกองทุนเงินทดแทนไว้ (Head office) เพียงแห่งเดียว

อัตราอุบัติเหตุการประสบอันตรายและเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน ไม่ใช่อัตราที่แท้จริง แต่เป็นอัตราที่ได้จากการนำจำนวนผู้ประสบอันตรายจากกองทุนเงินทดแทน มารวบรวมด้วยจำนวนผู้ประกันตนตามมาตรา 33 ของกองทุนประกันสังคม โดยไม่รวมสถานประกอบการส่วนราชการเมื่อจำแนกตามประเภทกิจการ เนื่องจากข้อมูลจำนวนลูกจ้างทั้งหมดในความคุ้มครองของกองทุนเงินทดแทนมีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา และไม่มีการดึงข้อมูลในช่วงเวลาที่สนใจทำการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย



คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ประสบอันตราย หมายความว่า การที่ลูกจ้างได้รับอันตรายแก่กายหรือผลกระทบแก่จิตใจ หรือถึงแก่ความตาย เนื่องจากการทำงานในการป้องกันรักษาประโยชน์ให้แก่นายจ้าง หรือตามคำสั่งของนายจ้าง⁽⁸⁾

เจ็บป่วย หมายความว่า การที่ลูกจ้างเจ็บป่วยหรือถึงแก่ความตาย ด้วยโรคซึ่งเกิดขึ้นตามลักษณะ หรือสภาพของงานหรือเนื่องจากการทำงาน⁽⁸⁾

จำนวนการประสบอันตราย หมายถึง จำนวนลูกจ้างที่เจ้าหน้าที่ได้วินิจฉัยแล้วว่าประสบอันตรายเนื่องจากการทำงาน จนถึงขั้นหยุดงาน หรือสูญเสียอวัยวะ หรือทุพพลภาพหรือตาย⁽⁴⁾ ในทางปฏิบัติจำนวนลูกจ้างที่ประสบอันตราย คือ จำนวนรายชื่อของลูกจ้างที่เจ้าหน้าที่วินิจฉัยแล้วว่าประสบอันตรายเนื่องจากการทำงาน

ทุพพลภาพ หมายถึง การสูญเสียอวัยวะหรือสูญเสียสมรรถภาพของอวัยวะหรือของร่างกายหรือสูญเสียสมรรถภาพปกติของจิตใจจนไม่สามารถทำงานได้ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ของคณะกรรมการการแพทย์กองทุนเงินทดแทนกำหนด⁽⁴⁾

โรคจากการทำงาน หมายถึง โรคหรือความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นกับผู้ปฏิบัติงาน โดยมีสาเหตุหลักมาจากการสัมผัสสิ่งคุกคามหรือสภาวะแวดล้อมในการทำงานที่ไม่เหมาะสม โดยที่อาการของความเจ็บป่วยนั้นๆ อาจเกิดขึ้นกับผู้ปฏิบัติงานในขณะทำงานหรือหลังจากการทำงานเป็นเวลานาน เช่น โรคพิษตะกั่ว โรคซิลิโคซิส โรคบิสซิโนสิส โรคพิษตัวทำละลาย โรคผิวหนังจากการประกอบอาชีพ และการบาดเจ็บจากการทำงาน⁽⁴⁾

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบลำดับความสำคัญ ขอบเขตของปัญหาการประสบอันตรายและเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการหาสาเหตุและมาตรการในการแก้ไขเพื่อลดอัตราอุบัติการณ์การประสบอันตรายได้
2. เป็นข้อมูลให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เกิดความตระหนักและการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการประสบอันตรายและเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย

1. อัตราอุบัติการณ์การประสบอันตรายและเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน จำแนกตามจังหวัด ช่วงอายุ ประเภทกิจการ และขนาดสถานประกอบการ นำเสนอข้อมูลในรูปอัตราอุบัติการณ์ต่อจำนวนผู้ประกันตน 1,000 รายต่อปี
2. ลำดับของอัตราอุบัติการณ์ การประสบอันตรายและเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน แสดงเปรียบเทียบกับ ลำดับของจำนวนการประสบอันตรายและเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานจำแนกตามจังหวัด/พื้นที่ ช่วงอายุ ประเภทกิจการ และขนาดสถานประกอบการ

3. ให้ข้อมูลจากลำดับของจำนวนร่วมกับลำดับของอัตราอนุบัติการณ การประสบันตรายและเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน 10 ลำดับแรก มาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการประสบันตรายและเจ็บป่วย